

The Vijaya - Historical Kavyas.

येषां प्रसादकलया अधिरः शृणोति, पटुः प्रधावति, जवेन च वल्लि मूकः
अन्धः प्रपश्यति, सुतं लभते च वन्धा, नानौमि मध्वगुरु झंकर लक्ष्मणार्चन ॥

महाचार्याणां चरित्राध्ययनेन मतीयविचारपरिपोषाः सुतरां साधिता
भवन्ति। समुपदेष्टुः उदात्तवैयक्तिकचरितानि श्रावं श्रावं दर्शं दर्शं समजि
पवित्रः मनः परिवृत्तिपरिपाकां बद्धमूकौ भवितुं प्रभवति। सांसारिकसमस्या
परिहारप्रत्याज्ञा च सुकभसाध्या भवति। उपदेशेषु सत्यतां वाच्यकरणीयतां
चावधारयितुं, उपदेष्टुः वैयक्तिकजीवनपरिशीलनस्यावश्यकतास्ति।
तत्त्वबुभुत्सवो वयं महाचार्याणां चरित्रनिरीक्षणेन सुतरामुपकृता
भवामः। एतादृशेषु विजयकाण्डेषु सर्वेऽपि मननीया महनीयाश्च विभागाः
सबलगांभीरया शैल्या यथावत्तया सुचारु प्रतिपाद्यन्ते। एते हि कविवराः
तत्त्वचार्यपादानां भुवनप्रथितान्यारूपानकानि प्रत्यक्षभावितानीव पुनः
पुनर्मनस्पाकलया भक्तिगांभीरया वाचा महाकाव्यात्मना प्रकटीकृत्य
श्रद्धालूनामस्माकं महोपकारं कृतवन्त इति सप्रतिज्ञं मुक्तकण्ठमुद्घोषयितुं
प्रभवामः। एतेषु महाकाण्डेषु मूर्धन्मतमणि झंकररामानुज-मध्व-
विजयनामकानि सश्लेषिकयाधुना परिशील्यन्ते।

गुरुगुरुणां, प्रभवः शास्त्राणां वादराघण इत्युक्तीत्या सर्वेऽप्येतै वेद-
व्यासमहिम्नैव सर्वत्र भारतदेशेऽधुनापि गौरवेणाद्रियन्ते। व्यासपूणिमांसां
सर्वे व्यासपूजां कृत्वा चतुर्मास्यव्रते वष्टदीक्षा चतुशे मासान् (अधुना
चतुरः पक्षान्) नियतैकस्थाननिरता वसन्ति। अयं वेदव्यासो वेदान्त-
कृद्वेदविदिति सर्वत्र प्रशस्यते। पाण्डवानां वनवासैऽस्यागमनं भावैः

किरातार्जुनीये तृतीये सर्गे प्रस्तुत इति :-
श्रियं विकर्षन्त्यपहृन्त्यघानि, श्रेयः परित्नोति, तन्नोति कीर्तिम्।
सन्दर्शनं लोकगुरोरमोघं तवात्मशोभेरिव किं न धत्ते ॥
आद्योऽपि स्तोपने शिबुपाकवधे नारदमहर्षेरागमनमिथमेव स्तोति-
हरन्त्यद्यं संप्रति, हेतुरेव्यतः, निजस्य पूर्वचरितैः कृतं शुभैः।
शवीरभाजां भवदीयदर्शनं तन्नोति काकचित्रयैऽपि योग्यताम् ॥
अत्र च वेदव्यासादरणविषये न केवलं त्रिमतरथाः, किन्तु निम्बार्क,
वल्कल, रामानन्दादयः सर्वे भारतीयार्त्तिककंठ्येन बद्धाः सन्दृश्यन्त
परममोदः। एतः प्रणुद्यं श्रुतीनामयमेव प्रभवः, महाभारत-

Goethe says: "There is nothing Commonplace which could not be made to appear humorous if quaintly expressed" - translated by W. B. Rouse, p. 158.
 Vishvanātha Kavirāja defines हास as वागदिव्यकृतमिति -

निकासो हास इत्येते, as an elation of the mind excited by incoherence of speech, etc. Laughter heightens one's self-esteem as a consequence of the elation of mind and the notion of one's superiority over others by comparison with the infirmities of others. This capacity to laugh at others must also have its counterpart in enjoying when others laugh at us, our follies. This latter capacity is very rare in Sanskrit, all of us being taught to laugh only at another's विपरीत अकृद्गार or आगार - विपरीतलंकारः. विदुः नागारमिवातयेत्. अ. १. विकृतं अर्थविशेषः. हसतीति रसः स्मृतो हासः. ... हास्यतिजनं यस्मान्-नाह शास्त्रं ॥ - 49-50.

Such humour arising from the Vidushaka is stale, and rather monotonous and original humour is to be found only at a very serious level. If the question is asked 'what is the news today?', 'Yudhisthira's reply is characteristic in the पक्षप्रश्न. पृथ्वी विभक्तुं, गतानं पिधानं, सूर्यमग्निं रात्रिदिने धरेत्. मासर्तु, वर्षपरिपटुनेन भूतानि कातः परतीति वार्ता ॥. Or yet again in the oft-quoted Shloka about human contact in the ocean life being condensed is how logs of wood drifting into each other's vicinity listlessly and again as listlessly drift away यथा काष्ठं न काष्ठं न समेयातं महौ द्रव्यं समेत्य न समेयातं न दहन् न समागमः ॥.

Wit and humour commonly concur in a tendency to provoke laughter, by exhibiting a curious and unexpected affinity. The first generally by comparison, the second by connection of dissimilar and heterogeneous objects, producing a ludicrous oddity. This is found in Sudaka's Michhakatika which can be declared to be the only drama in Sanskrit which breaks into Chanda's house of humour. The burglar इतिहसि breaks into Chanda's house and commits theft. After he has managed to escape in the early hours of the morning, Radanika the maid-servant gets up, and notices the hole in the wall. She hawks out to the dosing Vidushaka, उतिष्ठ, उतिष्ठ, उतिष्ठ. गच्छ संधि. रस्यसिवा.

स एकः कथं प्रावेद्यदाह - स्वसृष्टमिति ब्रह्मकथये स्वसृष्टमिदं
जगदापीयं संहृत्य शक्तिभिः श्रीभूदुर्गाख्याभिर्विभक्तप्रकृति-
मूर्तिभिः सह शयानं योगनिद्रां कुर्वीत परमात्मानं तदन्ते ब्रह्मप्रकृ-
वसाने श्रुत्यस्तद्धिं गैः संसारनिर्मूलनादि ब्रह्मलक्षणैर्विधायकृतः
इत्यन्वयः । अत्रेदं तात्पर्यं भूतप्रकृतिः श्रीभूस्वपाभ्यां विष्णुना सह
शोते, श्रुतिनाम्ना दुर्गारूपेण स्तौति जयजयेति पुंशक्तिविषयबोधः
- वचनं दुर्गाख्याया अपि तादृक्शक्तिमत्त्वात्तदर्थत्वेन भगवदाज्ञ-
- या गृहीतविग्रहत्वात् श्रुतीनामनन्तत्वेनाधिगन्तुमशक्यत्वात्
दुर्गानाम्नाऽपि तथात्वात् काली भद्रेयादि बहु रूपत्वप्रतीतेश्च
अनन्तत्वेन वाक्यभेदाच्छ्रुत्य इति बहुवचनं न युज्यते, तदुक्तं
"श्रीभूमिरिति रूपाभ्यां प्रकृतिर्विष्णुना सह । शोते श्रुतिस्वरूपेण
स्तौति ब्रह्मकथये हरिम् । एकाग्रनन्तरूपा सा वाक्यभेदात्तरस्यती
अनादिनिधना नित्या स्तौति नारायणं प्रभुम्" इति । अनेनेदं
पौरुषेयं वाक्यत्वादितरवाक्यवदिति प्रत्युक्तम् । यावद्ब्रह्म विहितं
तावती वागिति श्रुतेः । त्रिरूपायाः रमायाः शक्तिशब्दाभिधेयत्वं वेदे-
- परपर्यायाः । इत्येते श्रोतवाभिधेयत्वं विष्णोः स्वरूपभूत इत्येतेः शब्द-
- गुणयोगेन युज्यते पङ्कजात् पंकजमिति शैब्यदिष्टवृत्तिसंभवे
अपि पद्मे एव वर्तते विप्रादावापि ब्रह्मशब्दस्य वृत्तियोगेपि अनुकुर्वन्
एव, रुद्रशब्दस्य शंखगुणयोगेनातपे वृत्तावपि शंकर एव, आदित्य-
शब्दस्यादिति पुत्रसामान्यवाचित्वसंभवेपि सूर्य एव - इत्याद्युक्तं
यथैवं पंकजं श्रीभारुद्र इत्यादिकं पदमिति वचनात् उमादीनामपि
प्रकृतिशब्दावाक्यत्वेन प्रासिद्धेः कथमुच्यते अपरप्रकृतित्वं तासां
कथंमा एवापवप्रकृतित्वं तदुक्तम् - श्रीः परा प्रकृतिः प्रोक्ता श्रीमाजी
त्वकरा ततः । उमाशजीमुवास्तस्याः अकराः संप्रकृतिर्निताः इति ।
२३॥ नित्यबुद्धस्य हरेः कादानित्कबोधनं विडम्बमात्रं ननु सत्यं,
इति हृदि कृत्वा कैौकिरुमतमनुसरति यथेति - अनुजीवित
इत्यनेन वेदान्तानां तदेकनिष्ठत्वं सूच्यते राजवज्रयशब्दाद्यानित्य-
बुद्धस्य बोधनं विडम्बमात्रं क्वास्य निद्राविद्यापते हरेः शक्ति-
२४॥ श्रुत्योऽपि कथमीविभूतयः पुराणस्य स्त्रीशूद्रादिश्रुतिगोचरेण
श्रुत्यर्थ एव गृह्यते न तु शब्द इत्यभिप्रेत्य कथितं श्रुत्य ऊनुः
इति जय जयेति नित्यविजयाधिकरणस्य हरेः कैौटिल्यत्कारु-
विजयेनाशस्यते किन्तु विजयप्रकाशनं भक्तानुकाशित्वेन जयं
प्रकाशयेत्यर्थः सर्वदा जयते विष्णोस्तस्य प्रकाशनमित्यादि । अत्र
राजवादिषां जयो न प्रार्थ्यते, किन्तु दुस्तरं प्रकृत्यादैरित्याशयेनाह
जहि - इति हे आजित दोषैर्जन्मदुःखज्ञानादिभिश्चानन्दबानादयो जीव-
गुणा गृहीताः संवृतायासदोष गृहीतगुणाः तामजां अजगतिक्षेपणयोः
इति धातुः जीवगुणाक्षेपिकां जहि हन् तथा परमाध्यादिकां जहि

जमय, अपसारयेति यावत् एते अपि प्रकृतिशब्दवाच्ये अथान्ये
 प्रकृति दुष्टं नष्टं प्रातिस्विकं स्थितेत्यदेः एतेन जय जयैतेत्यर्थः
 संवृताधिसंवृतेत्यन्ता श्रुतिर्मृहीता अरतिं तन्म्री प्रकृताच्छब्दत्वा-
 विशेषाजीवात्मनोः को विशेष इति तत्राह-त्वमसीति त्वं यद्यस्मात्
 आत्मना स्वत एवासंभिन्नो ऽत एवावरुद्धः अनपगतः समस्तः पूर्णो
 भग ऐश्वर्याद्या गुणाः न प्रकाशन्ते अनेन ह्येष ह्यानन्दइत्यारभ्य
 स्वतःसि त्वमित्यन्ता मृहीता । इतोऽपि विशेषोऽस्तीत्याहु अजेति
 अजं हं विष्णो जगदोकसां जगदाश्रयभूतानां श्रीब्रह्मादीनां मृष्ट्या-
 श्रितिरुक्त्यवबोधक रमाया इत्यारभ्य अतनोऽसीत्यन्तोऽनेन
 सृजिता इदानीं गुणवृत्तयः श्रुतयः निर्गुणे ब्रह्मणि कथं जरंतीत्यस्य
 परिहारमाह कजिदजयेति निगमस्तत्त्वनिश्चायको वेदः कृत्स्नसृष्टि-
 काले आत्मना जीवेन अजयाप्रकृत्या च अनुचरतः प्रवर्तमानस्य ते
 तवानुचरेत् निजानुवर्तित्वेन विधिनिषेधरूपेण वर्तते हरेस्तदगो-
 चरत्वाक्ये केवलं स्तुतिरूपेण जीवानां निर्देहकत्वेन तत्प्रयोजनको
 नेति शेषः । त्वस्य त्वष्टमो भागः सृष्टिकाल उदाहृतः । तत्रैवं वेदसंग्रहो
 ह्यन्यदास्तुतिमात्रकः इति स्मृतिः । यस्माद्विधिनिषेधविषयो जीवस्य
 तस्मात्सृष्टिं कृत्वा वेदैर्जीवान् बोधयित्वा तदुक्तमनुष्ठाय स्वज्ञानं
 उत्पाद्यत्वं प्रसन्नः तत्स्थानं पिशाचवद्वर्तमानां अज्ञां प्रकृतिं जहीति
 अनेन सृष्टिकाल एव गुणमये जगति वर्तमानाः सदा निर्गुणपरमेश्वर
 एव वर्तन्ते इति प्रश्नपरिहारे दा इतिः यजेत न हन्तव्य इत्यादि
 विधिनिषेधानां स्तुतिपरत्वं कथं यत्प्रार्थनं यन्निष्कामाद्विधिनिषेध
 वर्तन्ते स त्वमजो जहीति योजनोपपत्तैः-विध्यादीनां नियन्ता यः
 पूज्यः प्रार्थ्यश्च न दूताम् । इत्यादिस्तुतिरूपेण विध्यादिश्रुतयोपि तु ।
 हरिं वदन्ति सर्वेषां तन्नामत्वादथापि च 'इति स्मृतैः अस्य सृजतो
 हि त इति प्रभृतिमाते क्षणोत्पत्त्यादिति पर्यन्तं मूलश्रुतिरियम् ।

कृष्णः कृष्ण कृष्ण इत्येतावन्तं जगत्तु जीवितं यो जहाति,

आयः ३०५. कथं ते इमं कृतं श्रीश्रीमती विष्णोमीश्वरपुत्रः
Madhwa it was his understanding the eminence of his Rupa + proclaimed it by
it almost the status of the tenth incarnation. His disciple this Rupa is important, by
the Bhagavata Rupa has inspired the Madhwa

and Trivikrama Panditacharya, Madhwa's biographer,
father has based his Ranga Ushāharana in 8 cantos on it.

Pārijātaharana by the biographer Narayana Pandita
is another Ranga based also upon the Bhagavata, but
the poet exhibits his skill in Shabdālaṅkāra, particu-
larly यमक on the model of Madhwa's यमकभारत. He
was a gifted poet and nearly 18 works are said to have
been composed by him. His जयमतीश is a running
commentary on श्री Madhwa's ३०५ गीता and his संग्रह
सामग्र्य is reputed to be a metrical epitome of Ramayana.

His Madhwarajanya was the first विजयमतीश in Sanskrit
and can be historically proved to be so. He was the son
of त्रिविक्रमपांडित who was vanquished by the master and
lived with his guru under the same roof in the last
years of his life; Narayana was about 10 or 15 when
his father was defeated by him and converted to Madhwa.
His description of the debate which lasted १५ रात्रिनिशित
15 days is graphically described by Narayana and so the
biographies can fully be compared with Boswell. The date
of श्री Madhwa is 1198 to 1278 AD and Narayana should
therefore have lived from 1260 to about 1350 AD. The very
first Shankara Vijaya is according to Advaita scholars
like F. Chandrasekharam, Editor, composed by Vyasaiah
who adorned the Kanchei Kamak Sri Mutt from 1498 to
1507, continues after the Bhagavata Advaita Shankara whom
latest date is 788 to 820 AD, but the Kanchei Kamak
records carry him back to the 3rd cen BC. Even with ref-
erence to Bhagavata Ramanya whose date is the 12th cen.
the Vijaya champion dates only from about the 16th cen.
So it goes without saying that Narayana's biography must
be authentic as it was composed by an eyewitness of the prophet.

The father Trivikrama's Ushāharana must to
8 cantos; the first four cantos ending with श्रीसर्व,
कृष्णकृष्णप्रसाद, कृष्णजी हस्त and श्रीसर्विदाह + श्रीसर्व
जय contain respectively 114, 75, 76 and 54, or 319

in 4 cantos.

strokes. The stokes have a lyrical ring about them and sound very sweet to our ears. A few stokes are quoted and they will serve as a sample of the poet's style. The Nandi stoka in the Madhwa Vyasa is charming:
कोन्ताप्र कल्माणगुणैकधास्ते नवकुनाथप्रतिप्रभाय,
नारायणाचारिणकारणाय श्रीप्राणनाथाय नमस्करोमिह।
In this Kavya this Nandi prayer runs thus:

कन्दमीलावधप्रीभूषणनपात्राये नैक्षणः।

स नीरनीरद्वयामः पालु वो भगवान्दुरिः॥

न चात्र नैर्गुणकथासुकुन्दपादम्बुजस्मारक वाक्य बन्धे ।

प्रदृश्ययपि क्षिणुमाक्षि देषान् नाम्नां सकृत्कीर्तनमस्तु तस्य ॥५॥

तस्यास्तु दुर्भाषा दस्तु दोष विध्वंसनो भक्तिरयः सर्वमे ।

संगन्तुकामस्य पदारविन्दे पापापहे पूर्णसुखस्य विष्णोः ॥७॥

इति तत्प्रविषक्तमानसो वरमन्यं चकमे न रुक्मिणी ।

परिपूर्णमपास्य चन्द्रिका रजनीशं किमुपाशयेदुदुम्बराक्षः ॥८॥

परिणीर्मम माधवो भवैदिति रत्ना अरुणैरमानुषैः ॥

प्रातेमां प्रति^(अहं)कुर्वती सती मनसो व्याख्यते स्म कांछिता ॥९॥

गमनाय कृतोयमो पुरस्तमिव नारतभावना वलात् ।

हृदि सान्निहितं इदित्यर्थो अपरोक्षं नालिना दामि वै दत्त ॥१०॥

सुमुखी नरवराहिरक्त्या पुलकात् कृतया निजे भुजे ।

स्थगस्य स्थगलक्षणः भुजया ध्माद् भुजंगशायिनः ॥११॥

त्रयदातुस्मानसो भनद्भवसंसर्गमुवाऽत्र न भवत् ।

न हि जेतस्य आदिपूरुषः शशिमुख्य निरियाय जातपि ॥१२॥

परिहर्तुमलं जुगुप्सितां बनिता तस्करतो यदुत्तमः ।

निजशंखं मपूरयदुदुम्बराक्षो न हि मानी खलवृक्षमिच्छति ॥

हृदयं तु वञ्च्य रुक्मिणी दमेतस्यापि निवृद्धमनुमत् ।

कुडालैरपि मारिजैः जनैः अपि नांगारमुपैति पशुनाम् ॥१३॥

अश्रुनिवृत्तिं च पश्यतो पश्यन्वाण इति यः प्रपद्यते ॥१४॥

सत्यमेव किल माधवप्रियः पूर्वजन्मनि जन्तुरभन ॥

पञ्चयोगमल्लिङ्गं वर्ति तु द्वारादपि सङ्गत न क्षणम् ।

यत्प्रसादमवलम्ब्य संनतिं वधमिमुषिरुं शरीरिणः ॥

इत्थमुभित विमूर्ति काष्ठयोः अवमोरतिरोप रक्तयोः ॥

ह्येन विप्रकुत्तिमात नोक्षरः चक्रवाकवयलोः प्रदोषवत् ॥

The poets praise Vishnu in the first canto.

वन्दामहे वयं देवमिन्द्रीवरसमप्रभम् ।

सुरासुरेन्द्रसन्दोहवन्दनीयपद्मस्तुजम् ॥

देवदेवं जगद्बीजं अमैयं पुरुषोत्तमम् ।

आदिमध्यान्तरहितं परस्थाः प्रकृतैः परम् ॥

मत्स्यावतार

निहत्य कैटभं दैत्यं समधुं योगनिद्रया

दन्दरकरकेन्द्रपर्यङ्कमारूढः स्वपितीव वः ॥

यस्य वक्षःस्थले रम्ये रमतैः सततं रमा

तत्त्वविधौ च सञ्चिन्ने शास्त्राधिपत्यनोषिता ॥

उज्जहार पुरा योऽपि मातृप्रभावमधिष्ठितः

अन्तोर्दितानि शब्दांसि रत्नानीव महोदधेः ।

यद्बलस्तंभितार्ह्यमधिषतादूर्णबोधरात् ।

उभूतममृतं येन जीवनमपि देवताः ॥

उद्धृता कीर्त्त्या पृथ्वी दंष्ट्रेणा येन दंष्ट्रया ।

मृणाली कुञ्जरेणैव दन्तेन जरुमध्यागा ॥ एक

देवकस्य सुतासीद्धी तापसैः अभिनन्दिता ।

अधस्त ऊष्णरीराक्षं उदरे हृदये यथा ॥

कासु देवमस्मृताऽसौ देवकी वसुदेवतः ।

ग्लानसंसारवैराग्यात्तत्त्वबोध इव त्रयी ॥

शंसन्त्यः शर्मपात्रत्वं मधुरा मधुरा पुरः

वत्सु देवताः पुष्पैः आघमार्जं जनार्दन ॥

यजन्तस्तस्याऽऽरावं देवकुन्दुभयः स्वयम् ।

निहन्तृणां मुदं चक्रुः निन्नाघातात्तसात्मनाम् ॥

आकाशि सुसदां गीतं विपञ्चीनां कलङ्कनैः ।

अनन्तो इति प्रकाशितस्वयम्भाभाष्यसंग्रहे

अहो आत्मपरिग्रहे कृष्णेनेवान्नान्तरे ॥ ४८ ॥

इति गुरु सधर्मयानिः समस्तपावद्विजं सुखवर्तिनः

The story is based on the Bharata Epic Sabha Parva 67.1

Adhyaya Skānda Purana - Maheshwara Khanda. Kṛtā
Khanda Adhyaya 20.21, Skānda Purana, Maheshwara
Kāmarika Khanda Aṣṭy 24, Bhāgavata X, 55.63.6,
Hāivansa Vishnu Purana. 106. 2120 Adhyaya Vishnu
Purana III अंश - Adhyaya 26.33. There is general agreement
in all these versions. Krishna's grandson Aniruddha is seen by Ushā
in a dream and her friend Chitrālekṣhā paints the picture of him
in a dream before Ushā. The latter blushes when she sees Aniruddha
who is brought by Chitrālekṣhā's father for some time. However the guards have
him happily undetected for some time. However the guards have
some suspicion and Banā, the father of Anurādhā
with Nāga or serpent pāshas and imprisons him. Nārada gives
his information to Śrī Kṛṣṇa who besieges Banā's city with
Akṣhaṅkinis. This latter is a devotee of Śiva and when Kṛṣṇa is
about to cut off Banā's head with his discus, Śiva intervenes and
Banā's four hands - a against the previous lord - are cut off
Kṛṣṇa later returns to Śrī Kṛṣṇa with his grandson and his sword
seant. This boy Aniruddha's father Pradyumna was Kāma's incarnation
and he disappeared mysteriously on the 6th day of his birth to the
great sorrow of Rukmiṇī, the mother. Śhaṅbala knew that the child
would kill him and so he stole the child and threw it into the sea. The child was devoured by a fish in whose womb
it grew up for some time. After that it was caught by fishermen
who presented it again to Śhaṅbala who gave it to Kāyāṭkī.
who was later incarnate and awaiting her husband's arrival.
She knew that the child was her own husband from Nārada.
(The story of Kāma being brought to ashes is the same as in
the Śaṅkarāgama, but the consolation to Rukṣ comes
when she is asked to wait for her husband's rebirth in Pradyumna
as Kṛṣṇa's son. This consolation comes from Śiva's mouth itself
in Skānda Purana Kāmarika Khanda, Aṣṭy 24).

This story has also been narrated by Kāṇva
apoint of the shepherd class and contemporary of Vādyā
Hāmi in his exquisite Kāmarika Kāvya Māhātmya

तत्र शताब्दं दृश्यते सवत्सरे यावत्पातः
 आकर्ण्य दूरगुरुवायुमतिप्रहृष्टः सप्रेमं परिश्रमं योऽभिमि
 तेनैव साकमभजद्विभवेकतुङ्गं रङ्गं समग्रगुणरङ्गं भृदन्तरङ्गम् ॥
 इति रामानुजचम्पूमुक्तरीत्या पुनरपि शेषात्मतां प्रापेति पठामः ।
 आनन्दतीर्थभगवत्पादानामवतारकाविवर्षये किञ्चिदिव विप्रसीदति श्रूयते
 अणुमध्वचरितस्थामिमं श्लोकं - (एकोनाशीतिवर्षाणि नीत्वा मानुषदृष्टिगः
 पिङ्गलाब्दे माघशुद्धनवम्यां वदरीं ययौ ॥ - प्रमाणीकृत्य कोऽपि पुङ्गवसंवत्सरं
 अवतारकर्म समाप्य अनुष्यदृशामदृश्यो बभूव खलु ॥ १११ तमं संवत्सरं अवतार
 काल इति केचित्, परन्त्वन्धे ॥ २३८ तमं संवत्सरमेवाद्रियन्ते । (एकोनाशीतिवर्षाणि
 भारतवर्षे तत्र तत्र सन्त्यर्थं भुवनमिमं पवित्रमकार्षुरिति सर्वैराद्रियते ॥ १११ तमं
 शुक्लदशमीदिवसे भुवि जावने । त्रिंशताब्दे तन्मनुसहस्राब्देभ्य उक्ते
 (एकोनचत्वारिंशताब्दे विरुम्बि परिवसरे । जातो मध्याह्ने कायां बुधवारे
 मकतनुः ॥

1. किसी एक की सप्रसंग व्याख्या कीजिए - 20
- (अ) सभी चाहते हैं, कि हम धनी हैं, सुखी हों, और सुखरही हों, पर वे परिश्रम करना नहीं चाहते।
 (आ) अनंत प्रेम का दिव्य संदेश भक्तों के हृदय का दृढ़ आकर्षण है।
 (इ) वह प्रेम क्या जिसमें स्वीयों का बलिदान न हो।
 (ई) शिक्षा से मनुष्य, मनुष्य बनता है।
 (उ) विद्यार्थी - जीवन तैयारी का जीवन है।
 (ऊ) सदाचरण धर्म की पहली सीढ़ी है।
2. किसी एक की आलोचना कीजिए - 40
- देश भक्ति और नागरिक कर्तव्य, धीर, अजेय सत्याग्रही।
3. निम्नीं चार का उत्तर दीजिए - 20
- शब्द - भेद, विकारी - अविकारी, सांझा के प्रकार, 'ने' का प्रयोग, आठ कारक, विशेषण के प्रभेद कृदन्त और तद्धित विशेषण, क्रिया विशेषण के प्रकार।
4. हिन्दी में अनुवाद कीजिए :- 20

India is a vast country. It is surrounded by water on three sides and on one side it has the high Himalayas. It has a population of nearly 60 crores. Hindus, Muslims, Christians, Parsees and people of many other religions live here.

The Vijaya - biographies of the Three Acharyas.

येषां प्रसादकल्याणधीरः शृणोति, पशुः प्रधावति, जवेन च वक्ति मूकः ।
अन्धः प्रपश्यति, स्मृतं लभते च वक्ष्या, तान् मेमि मध्वगुरुशंकरलक्ष्मणार्थान्
अज्ञेयानां भोरा प्रवहति नदी व्यासपूजितः, प्रवृत्ता वैदाद्वैः परमपुरुषाब्धिं श्रितवती ।
मदान्धैः गन्धर्भैः शत्रुभित्तूदका पंक्तिरुतमा, प्रसादं तानेतुं वयनकुतुम्भैः कः प्रभवति

The ^{obedience} message of the prophets

शङ्कर - श्रुतिरमृति पुराणानां आलयं करुणालयम् ।
नमामि भगवत्पादाब्जं शंकरं लोकशंकरम् ॥
रामानुज - लक्ष्मणं लक्ष्मियं पन्तं भगवत्पदसंज्ञितं ।
नमामि जगतं वन्द्यं भक्तिश्रीतं तपोनेत्रिणम् ॥
मध्व - प्रथमो हनुमान् नाम द्वितीयो ओम् ।
पूर्णप्रज्ञस्तृतीयस्तु भगवत्कार्यसाधकः ॥

Madhvarācharya Vidyāraanya's Summary of the Shrihari Vijaya

नेत्र प्रज्ञाकृसाते भगवत्पादसंज्ञौ महेशः
ज्ञानोन्मेष प्रकर्षाते रसः शेषकानुल्लेखार्थः
यत्रातेराज्ञातेरपि फलं, तस्य काव्यस्य कृतं
धन्यो व्यासाचलकविः, तन्मृतिज्ञाथ दत्ताः ॥

Their messages can be briefly summarised thus.

शंकर - ईश्वरानुग्रहादेव पुंसामद्वैतवासना ।
ब्रह्म सत्यं, जगन्मिथ्या, जीवो ब्रह्मैव जीवतः ॥

रामानुज - विष्णुः सर्वज्ञरात्मा सकलगुणालेखिः, सर्वशब्दैकवाच्यः
भक्त्या लब्धः, प्रपन्ना पुज्यन्ते सुलभः, भक्तिमुक्तिप्रदाताः
जीवाः सर्वे श्रवतंत्राः, प्रकृतिरपि तत्रा, केद्वारा शंकरायाः
इत्थं जगत्तत्तिगते, वाङ्मते जैत्र भवेत् ॥

मध्वविद्वान् - श्रीमन्महेश्वरः परतरः, सत्यं जगत्, तत्त्वतै

भेदः, जीवगणा ह्येवमुच्यन्ते जीवो ज्ञानभावे जाताः ।
मुक्तिर्ज्ञानसुखानुभूतिः, अमिका भक्तिश्चा त साधनम्
अज्ञादित्रयं प्रमथमाखेता म्नायैव ज्ञेयो हारः ॥

Other important items not included here are briefly indicated as follows.

लक्ष्मीः सर्वतमा प्रीति जगते बहुमता, किन्तु शिवायैव जीवता
वाङ्मते ज्ञेयो, इति जगत्तत्तिगते, वाङ्मते जैत्र भवेत् ॥

Ukhaudasa another Advaita saint (1390-1440) summarizes the tenets of Advaita philosophy thus:

विद्यं सत्यं, द्वारेः कर्तुं, जीवोऽयः परमार्थतः ।

वेदः सत्यः प्रमाणं ज्ञेयं व्यासमतोऽधिष्ठितः ॥

In Vijaya historical biographies, I refer to Shankara Vijaya, Ramanuja Vijaya (as there is no विजय as such, I take रामानुज वीजय) and महादेवजीय. These great saints followed the path of their Primordial Guru, Veda Vyasa who is the great River House ^{वृक्षानदीप - नमोऽस्तु ते व्यास जी} feeding all religions ^{सर्वधर्मो} in Bhārata Varsha. All these Āchāryas (even Nimbārka, Bhāskara etc) Comment on the three Fountain springs of philosophy, प्रमाणत्रय, Brahmesūtras, Upanishads, and the Pīṭa, All of which were imposed by Vyasa. All the Āstika sects accepting वेदप्रामाण्य, worship Vyasa on the Vyasa Purnimā day (आषाढ शुद्ध पूर्णिमा) and confine themselves to one place for 2 months observing जीवमर्मादिदीक्षा. The first जगद्गुरु was Vyasa and these prophets following him are also worshipped by the same title. Bhavaratna ^{सन्देशेन लोकगुरोः} अवश्यं तस्मात्प्रयोजयितुं किं न शक्तिः. Their arrival into our place results in a spiritual conquest of our hearts and is dignified with विजय. Such विजय are called together and are ^{the appeal} really straight to the heart. Such विजय ^{सर्वधर्मो} are really straight to the heart. ^{नमोऽस्तु ते व्यास जी} विद्वत्कर्णवतरति । नायको यदि वर्णन लोकोत्तर गुणोत्तरः ॥ It is a pity that modern Historians of Sanskrit literature have omitted all reference to such biographies from their purview.

These biographies ^{कव्य} are of 2 types - Kāvya and Prose Kāvya, according to Bharmata are of 2 types - Kāvya and Prose Kāvya, but Śaṅkara protests against such classification, though unconsciously. He seems to agree when he says सर्वशायिभिः संस्कृतेन उच्यते. The former, he might probe into the question whether biographies and more particularly auto-biographies were current in Ancient India. Our answer is a definite affirmative - स्वगुणविवेका देवो नत्र भूतार्थजं हिम् । अर्थः सर्वार्थं तस्य नायकेन ज्ञेयम्. To return to our subject, the study of the history of such religious prophets tends to strengthen our spiritual ideas. Hearing the message, such great souls and observing their ideal lives, a spiritual wave almost engulfs us and makes our lives sublime. These excellent poet, philosopher, chela, Trinitarian ^{सर्वधर्मो} have produced exquisite Kāvya and we can declare with Bhavabhūti - अतीतरितदिगन्तः कथमपि भुवनेऽस्मिन्सादृशः संभवति.

Dates of the Āchāryas.

Śri Saṅkara was born on a शुद्ध चतुर्थी in the आश्विन month, while Ramanujā's date of birth is mentioned as वैशाख शुद्ध चतुर्थी. Sometimes both these dates coincide as they did this year. As regards death, our tradition is that he was born on आश्विन शुद्ध दशमी and disappeared from the world on आश्विन शुद्ध दशमी. The lesson of the 2 Āchāryas' date of birth coinciding is to

[illegible]

Vijaya was so pleased that he gave him another lease of ^{another} life for 16 years, and made him live up to 32 years: वर्षाणि कोटशतानि प्रकृष्टं तावन्ते ते पुनरहं विराजते जीवन् । अद्वैतदर्शनमर्हं तत् तद्विषयं लोके विनाशचरणं सहितं विनयेः ॥

In the Ramanuja chapter also the same claim is put forward by the Visistadvaitins that Sarasvati specially authorised Ramanuja to write his Bhāshya, pushing aside Shaṅkara's bhāṣya. शारदा शंकरं शब्दमयं कृत्य विदारदा। रामानुजमुनेः भाष्यं वशीं मूर्धनि विप्रते। विलोभमानास्तामेतां जनाः सर्वेऽपि मेनेरे। रामानुजमुने सर्वमताधिकारं ते रमु रम। and the famous bhāṣya itself smiled and declared that रामानुज himself was hence forth known as भाष्यकार - अधभावावी भारती सदसाध्वैचनयतुरा चतुरानन। वदनराजीव तं सर्वहार होजहं सीवैरवरीं आगेभरी तत्करतल कालेतापरमृष्टिकमणि। भाषारामणीयकं अवहन्ती प्रसन्न हृदया विस्मयो लुलू नेत्रं रोमाद्य कच्यु कंतगात्रं स्मितज्योत्स्ना तन्मभिरवदनचन्द्रं शमधनेन्द्रं अभिमुखी कृत्य निरवग्रहं अनुग्रहं किरं गिरं इत्यं व्याजहार - श्रीभाष्यमिति भाष्यं भाष्यं जौद्युष्यतां गुरो। श्रीभाष्यकार इति च प्रयाते प्रयातां कुर्वे ॥ १३५. Similar is the tradition in respect of मध्व in the सप्तविजय ॥ ५५. अपिधाय सूत्रहृदयं सतं प्रियं प्रविधाय भाष्यमधुना निजे रया। अपरैः कृतेस्मृतिनिजार्थदूषकैः सुतरां तिरोभक्ते सं निदाहृता। अनेतुं एतं अनयं कृतं खलैः, प्रतिनेतुं आत्मजनतां शुभांगतिं। कुह ररत्रभाष्यं भवेलीकितं वनेः रुसतेज योजय कवे श्रुतेरमुतीः ॥ (Here Vijaya is made to compliment himself on having understood his boy heart.)

Turning to the Vijayas dealing with Sri Saṅkara's life, we might briefly list them as follows: (1) शंकरविजय by Athagavadānandagiri. He seems to have been a resident of Gujarat and lived in the 13th cen. as the spiritual head of the शारकामठ in which the first head was the famous Sureshwara. It contains 74 प्रकरण and is a very long work. His पूर्वाश्रम name is mentioned by Prof Dasgupta as धनार्दन (2) शंकरविजयविरासु by श्रीविद्विदास consists of 32 chapters. (3) संक्षेपशंकरविजय by विद्यापञ्चमठव in 16 chapters. (4) गोविन्दनाथ शंकराचार्यचरित - गणकाव्य in 9 chapters (5) आचार्यविग्रहचरित by बंधूकबह्नीसहाय (6) शंकरविजय by व्यासाचल in 12 cantos believed to be the oldest of such kavyas. (7) केरलीयशंकरविजय (8) शंकराभ्युदय - गद्य in 6 chapters by राजादामणिदीक्षित. (9) Arihatsāṅkara Vijaya by चित्तुरवमुनि. (10) शंकरदिग्गजविजय by Sadānanda. (11) शंकराचार्यचरित by अनन्तकवि - Is he the same as the author of the भारतम्? Works like विवरहस्य summarise his life also.

As regards Vyasa-chala, Sri Atheya-Krishna Sastri in his Tamil work शंकरगुरुपरम्परा mentions, we are informed in the general introduction by Sri T. Chandrasekharan, that he is the 52nd guru in the line of 65 gurus beginning from शर्वनाथैन्द्रसरस्वती and ending with महादेवेन्द्रसरस्वती & that he occupied the vacant seat of कामकोटिपीठ from 1498-1507 A.D. This व्यासाचल is praised in the केरलीयशंकरविजय in felicitous terms: अभ्युन्नतस्य काव्यप्रो, व्यासाचलमहीरुहः। अर्धप्ररूनान्मारातुं श्रममर्थेऽहममुत्तम ॥ गोविन्दनाथ in his शंकराचार्यचरित praises this व्यासाचल thus सर्वशमास्पदं वन्दे व्यासाचलमिमं कविं। बभूव शंकराचार्यचरितं कल्लोलिनी यतः ॥ With the date of the earliest व्यासाचल thus understood as the

beginning of the 16th cen, we have to note that the latest date given

for the Senkara is the 7th cen. So it is but reasonable to understand

that these इतिहास were only worship such traditions about the prophet

as they were current in their times. Before proceeding to the other Vijnana

Karyas, we would like to emphasize another fact that all these

Vijayakaryas, even the महावीर जय and the रामानुजाजी जय-जय of which

we will speak later were महाकाव्य, fully subscribing themselves to

the high ideal of Bhamahe and Dandin. The रस in such Karyas

is appropriately शान्त as has already been emphasised by श्रीधरशर्मा

in the Sloka - तेन प्रोक्तं शान्ते - शान्ते येन प्रकथितं रसः शेषान् उच्यते

शान्ते उच्यते being the old name for इंगार. Anandavardhana in his famous

work, towards the very end of the IV century, discusses the question of this शान्त

being the main रस of the महाभारत and remarks quoting Vedavyasa's epic -

महाययनि विपर्येति लोकतन्त्रमसारवत् । तथा तथा विरागोऽत्र जायते नात्र संशयः ॥

he proceeds in the context - सत्यं शान्तं सौम्यं यथार्थं गीतं महाभारते मेधश्रव

प्रसवपूर्वकमर्थम् । प्राधान्यमित्येतन्न साक्षादभिधेयत्वेन अनुक्रमणार्थं दर्शितं

शान्तेन यदुक्तं तेन । भगवान् वायु देवश्च कीर्त्यते इव सदातमः इत्याख्येन

वाक्ये हि आत्मार्थो व्यङ्ग्यत्वेन विवक्षितः, तस्मिन्नेव परमेश्वरे भगवति भवत

भाविनेतसः सा भूतविभूतिषु निःसारसु शान्तेषु गुणेषु का नयनिनयपराक्रमा

विधायिषु केवलं केवलं केवलं विवक्षितं । प्रतिनिधिपदार्थः, तथा नात्र पश्यतः निःसारं

संसारस्य इत्यनुमेवार्थं योतयत्कु रमेवावभासते । Abhinavagupta, the

commentator discussed the question whether शान्त could be the main

रस and he answered it in the affirmative and declared that 'our weekly

songs are more of saddest thought' since शान्त भाव which is of the

very essence of शान्त is the negative aspect. It is interesting to note

that Mathuradasa Sarabhai (1870-1980) the author of Advaita Siddhi makes a signifi-

of our minds as we read these gospels written by the devoted
followers of those saints who show the Pilgrims Path

श्रीविजयध्वजीया वेदस्तुति व्याख्या -

विजयध्वजीयापठे भागवतमहापुराणे

पञ्चमस्कन्धे त्रयोविंशोऽध्यायः

यदनन्तनिगमनिकरनिरुचिरेति गुणगणकरं ब्रह्म तदेव कृष्ण-
नाम्नावतीर्णं नान्यदित्यतो मुमुक्षुभिरेव भाक्तेः इत्यत्र विराक्तेः
मूला कर्तव्येति विधीयते । सिद्धिः ५५५ । तत्र नारायणारण्य-
संवाक्ये कृष्णमिति ह्यसं उत्थापयितुं शुकं पश्येत्तु-
प्रसन्नचित्तमादिता - हे ब्रह्मन् सर्वकाम सर्वं वेदयन्तद्व्यासस्य
श्रुते तत्र श्रुतयः साक्षादमन्त्रव्युत्पत्तयः कथमपि वा तत्र न प्रथम-
इत्याह कथमिति साक्षात्प्रसंगे वर्तते वाचकत्वेनेति शेषः तस्या
कालुष्यात्तेराह अनिर्देश इति पञ्चदशश्रुतिमिति श्रुतेः न
द्वितीया इत्याह निर्गुण इति केवले निर्गुणयोति श्रुतेः शुभेः
प्रवर्तमानस्य कथं निर्गुणत्वं उपपद्यत इत्यत्राह सत्यत इति
निर्गुणे गुणसमर्पकत्वे न श्रुतीनां संवरणं कथमिति दौर्बल्यं
आपन्नमितुं शक्यते यादृगतस्तु तादृशावेदकत्वेन न कौण-
विरोधः इति तत्राह गुणवृत्तय इति गुणार्पकत्वेन गुण-
वृत्तिः पारां तास्तथा तु विग्रीवी वषट्कारः सुबाहुरंधरो मर्-
गुणाः श्रुताः सुविक्रमाश्च देव इत्यादिश्रुतेः अत एव नः संशयं
सिद्धि- इति वाक्यशेषः । १२ । श्रुतयः प्रत्यादि गुणसाहित्येन निर्गुणे
शान्तमद्वयनिगुणगणमणिमाकाङ्क्षितविग्रहे ब्रह्मणि साक्षाद्वर्तमाने
इति परिहारमधिप्रेत्य नीठिकामाश्रयति बुद्धीति बुद्ध्यादिसंज्ञेन
किं प्रयोजनमत्राह मात्रार्थमिति मात्रापरिच्छेदे देशप्रवृत्तौ
सर्वप्रमाण इत्यतो मात्राप्रवृत्तिः शब्दानामिति शेषः तदर्थं
मतसाग्रे संकल्पयन्त्यत्र वाचाव्यवहृतीति श्रुतेः किमतोऽत्र
आह भगवति चेति भवो भद्रे हरे प्राप्तवित्यतो भवो भद्रं
कथायां पुण्यमिति यावत् तदर्थं साध्याप्रवृत्तौ तत्रेति
वाक्ये मौक्त्याः नहि त्वत्तद्विषयः इति श्रुतिः न इत्यौ पञ्च-
शब्दं बुद्ध्यादिद्विषयपूर्विका शब्दो प्रवृत्तिरपि न संसर्गादिति पर-
किं तु परमात्मविषयैव पुण्यसाधनमित्यभिप्रेत्याहु आत्मानं
इति संशयहरणात् सद्यसद्विकल्पण एवमात्मानमात्ममुक्ति-
वाक्यसाक्षेः प्रवृत्तिरिति भावः ततः परमप्रयोजनसाहचर्य-
येति कल्पनाय परमात्मज्ञानाय सत्येन लभ्यस्तपसा शेष आत्मा
समग्रज्ञानेन ब्रह्मचर्येणेति नित्यमिति श्रुतेः न इत्यौ पञ्च-
शब्दयति तमेव विज्ञातमृतं इह भवति जनेनामृतीभवतीति श्रुतेः

अनेन वक्तुविवक्षा पूर्विका इच्छप्रवृत्तिरित्यतः बुद्धीन्द्रियदिग्गता
एव सुप्रयुक्तशब्देन ज्ञानपरब्रह्मतत्त्वगुणोपसंहारज्ञानप्रसन्न-
भगवत्सारूप्यादिमोक्षप्राप्तेः शब्दानां श्रीहरिविषयत्वं साक्षात्
अंगीकर्तव्यमित्युक्तं भवति ॥ ३ ॥ शब्दमात्रस्य ह्येकविषयत्वमुक्त्वा
अधुना वेदान्तविज्ञानसुनिश्चितार्था इति कथनादुपनिषद्भाष्यस्थ
तद्गुणगणावेदकत्वेन मुख्यवृत्त्यविषयत्वमिति भावेनाह सैषेति
हि शब्दो हेतौ ईशबुद्धिस्थिताः सदेति वचनात् यश्चीमन्तारय
बुद्धिस्थिता सैषोपनिषद्देयान्तापरपर्याया पूर्वेषां पूर्वजैः प्रह्ला-
दिभिः धृताध्ययनरूपेण न तु कृता नित्यवाक्यत्वात् नित्ययानित्य
सौमित्रादेः हि यस्मात्तस्मादस्तां शब्दया धारयेत् स द्वेयमोक्ष
गच्छेत् ब्रह्मज्ञानरूपस्य मोक्षस्य कथं द्युतिधारणाय मोक्षः
स्यादित्यत्राह श्रीह्येति अथ कस्माद्युज्यते ब्रह्मेति बृहन्नोस्मिन्
गुणा इति श्रुतेः ब्रह्मगुणावेदकत्वेन तज्ज्ञानद्वारमुक्तिहेतुत्वोपपत्तेः
ज्ञानं च विरक्त्या भवच्छिद्यत्वेन मम भवदुक्तिः प्रमाणमस्तु
इतरेषां कथमिति शंका माभूदिति भावेनाह अत्रेति, अत्र
श्रुतयः कथं चरंसीत्यास्मिन्नर्थे गाथां त्रिषदादलक्षणप्रबद्धां
कथां नारायणोदितां नारायणेन कथितां ॥ ४ ॥ नारायणस्य
संगमः कथमभून्नारदस्येत्यत्राह एकदेति । ५ ॥ कास्मिन्नरं
नारायणाश्रमः, तत्र किं कुर्वन् किं प्रयोजन आसौ इति तत्राह
योसविति तपसोऽङ्गवैकल्यपरिहाराय साकल्यादित्युक्तं
धर्मः सुकृतं विहिताचारो वा शानं स्वपरपदार्थविगाहि शमो
निष्ठा एतैरुपेतः लोकः, लोकदृष्ट्या एतदुक्तं, तत्राश्रमे उपविष्टं
७ ॥ तस्मै नारदोयमां गाथां अबोचत् । गाथां विशिनष्टि-यइति
ब्रह्मवादः ब्रह्मविषया गाथा ॥ ८ ॥ पुरा तत्रत्यानां जनलोकस्थितानां
मानसानामूर्ध्वरेतसां मुनीनां स्वायंभुवं स्वयंभूपुत्रैः क्रियमाणं
ब्रह्मसत्त्वं ब्रह्मयज्ञं ब्रह्मविचाररूपेणो यज्ञी जनलोकेऽभवदित्यर्थः
९ ॥ यत्र श्वेतद्वीपे ब्रह्मणि श्रुतयः शौरतः अन्यबोधकत्वापरमं
-रेण तद्गुणबोधनपरा एव सन्ति तं श्वेतद्वीपं प्राची गतवति
ब्रह्मवादः संप्रवृत्त इत्यन्वयः ॥ १० ॥ कथमत्राह तत्रेति मुनयः
कीदृशा इत्यत्राह कुमेति अरिः शत्रुः ॥ ११ ॥ एकं प्रवचनं
प्रकृष्टं वचनं यस्य स तथा प्रवक्तव्याख्यातैत्यर्थः । तमपरे
इष्टप्रवचः श्रोतारः योत्र प्रवक्तुः स श्रेष्ठ इत्यत्र तात्पर्यं श्रोतव्यं
सनकाद्याः सप्ताः सर्वे तत्र श्रेष्ठः कुमारक इति वचनात् ॥ १२ ॥

गीताख्यानां ग्रन्थरत्नानां प्रणेतापि । विशालबुद्धिरयं ज्ञानप्रदीप इति
किमु वक्तव्यं - नमो ऽस्तु ते व्यास विशालबुद्धे फुल्लारविन्दायतपत्रजेन ।

येन त्वया भारततैत्तिरीयः प्रज्वालितो ज्ञानमयः प्रदीपः ॥

लोकोत्तरगुणोत्तरी नामक ईदृशेषु महाकाव्येषु पवर्ण्यत इति प्रभूतं
व्यासान्तर्लये शंकरविजये पठ्यते - नेता यत्रोक्तसति भगवत्पादहंजो महेश इति
प्रमोदस्थानमस्माकम् । उक्तं च विद्यानार्थेन -

कवेरस्यापि वाग्दृष्टिः विद्वत्कर्णवर्तसति ।

नायको यदि वर्ण्येत लोकोत्तरगुणोत्तरः ॥

यद्यद्विभूतिमत् सत्त्वं क्षीमदूर्जितमेव वा

तत्तदेवावगच्छत्वं मम तेजोऽसंभवम् ॥ इति भगवद्गीतायां

प्रतिज्ञातया दीप्ता मतान्वयी एते सर्वे भगवदंशा इति प्रथमं तेभ्यो नमोवाकं

प्रशास्य विजयकाव्यानामेतेषां संदेशान्संगृह्णामः । उक्तं श्लोकगुणानुवादे ऽस्मात्
नावायतीति भगवत्पुराणे द्वादश स्कन्धे पठ्यते - एतत् ।
भगवत्पादानां फलनिर्णयः

प्रतिसंवत्सरं मेषमासे शुक्लपक्षे चतुर्थ्यां तिथौ शंकररामानुजयोः भगवत्पादयोः

अवतारकालौ जयन्तीति । शिष्यैरादृतो भवति । परन्त्वत्र शंकरभगवत्पादयोः

अवतारकालौ न सम्यङ् निर्णीत इति नितरां खेदमावहृत्यस्माकम् ।

अर्चनं वासुधाकरं श्लोकं प्रमाणं कृतम्
आधुनिका एतिहासिकाः सर्वे ऽपि क्रिस्तोः अष्टमशतकान्त्यभागे 788 A.D

संवत्सरे ऽस्याविर्भावं निर्णीय, 820 तमे क्रिस्ताब्दे निर्वाणं वर्णयन्ति । लोकमात्रे

तिरुक्कमहाशयाऽविर्भावकालं संवत्सरशतान्प्राक् (688 A.D इति) निर्णयंरक्तु

पूर्वमेव तैत्तिरीयनामकान्यायाधीशाः क्रिस्तोः पञ्चमशतके ऽस्यावतारकाल इति

निरणेषुः । भाण्डारकरमहाशयाश्च चतुर्थशतककालीनं निर्दिष्टवन्तः ।

परन्तु शृङ्गेरीमठाय गुरुपरम्परातो ज्ञायते यत् एते क्रिस्तोरपि पूर्वमेव

438 E. तमे संवत्सरं भुवनमिमं जन्मना पावनं ऽकुरिति । व्यासान्तर्लये शंकरः

विजये (चेन्नपुर्या संपादिते) द्व्यंशसर्गे ऽनुपलब्धोऽप्ययं श्लोकस्तत्रस्थ इति

चेन्नपुरीस्थसंस्कृतमहापाठशालायां अधिकृतैर्विद्वद्दरेणैः पोलुगं रामाशास्त्रि

-महादेवैरुद्धेऽपि तत्राचार्यपादानामपदानान्तीत्यं संगृह्णति -

गामाक्रम्य पदे ऽधिकास्त्रि निविडं स्वर्णं श्रुत्वा भिः स्या

व्यावृण्वन् भुवनान्तरं परिहृतं स्तापं समोदुज्वरम् ।

यश्चास्त्री द्विजसंस्तुतः फलति तत्स्वाद्यं रसाख्यं फलं

तस्मै शंकरपादपाय महते तन्मस्त्रिसंधं नमः ॥

द्वान्निःशङ्कायनपरिमिते स्वायुष्कार्के सर्वज्ञपीठाधिरोहणमपि शारदापीठे

संविधाय, विप्रित्रमात्मनश्चरित्रं सर्वत्र संशाय देशमिमं पावयाग्नास ।

भगवद्रामानुजमुद्दिश्य न कपि विप्रतिपत्तिरस्यतीति महार

प्रमोदोऽस्माकम् । क्रिस्तोरनन्तरं सप्तदशोत्तरसहस्रतमे द्वायने ऽवतीर्थ

विंशत्युत्तरशतसंवत्सरं पूर्णं मानुषायुषं भारतवर्षे पुनाना एते सप्तर्षिगण

स्वध्यायमृहीतोऽयम्) In some contexts, he has anticipated and even gone beyond the modern Western or American Vedic interpreters like Roth, Griffith, Whitney etc in as much as he alone has declared that the Shunashreshtha hymn in Mandala I ought to contain 100 riks, the last 2 being somehow pushed into other places into IV. i. 4 and V. ii. 7. In मातरस्तैरेवमो (II. 23. 16), he says that from the point of the meaning, there appears to be something wanting - ऊनता दृश्यते ऽर्हतः and this deficiency he supplies in his Brahmasukra's Bhashya III. iv 49.

In his last chapter X, entitled 'critical reflections criticised', C. R. Krishna Rao has quoted on p. 17, two slokas from the Rigbhashya which can make anybody understand how Maadhva's style is never terse and abstruse (as many adverse critics suggest), how he could descend to the ordinary level of the common man in the street and teach him on his own ground:

स्वाध्यायस्तत्त्वविशानं विष्णुभाक्तेर्विरागता।
निषिद्धकर्मसन्न्यागो विहितस्य सदा क्रिया॥
सदा विष्णुरमृतिश्चैव केवळं मोक्षासाधनम्।
तत्तैर्विना न मोक्षः स्याद्भवेदेतैरपि ध्रुवम्॥

He has added a translation, but I feel that even anybody ignorant of Sanskrit, but knowing how to read, can understand the slokas, they are so simple.

'Truth is like a torch, the more it is shook, it shines' quotes this enlightened critic. Maadhva's truth is a veritable torch, illuminating the dark corridors of the Castle of philosophy. Is it not the duty of every Maadhva to blaze the torch handed by that great prophet after whom he is named to show the path to those who are lost? दृष्टेयः सदा सवितृमण्डलमध्यर्को नारायणः सरसि जात सान्निविष्टः केयूरवान् मकरकुण्डलवान् किरीटी हाडि हिरण्यवक्त्रः धृतरां वचकः॥

The Rigveda was thus raised by Maadhva to its time-honoured position of the Moola prasthanana, the fountainhead of the three Prasthananas, Brahmasutras, Bhagavadgita and the Upanishads. In doing so, he was

only faithfully following what the Lord had declared
in the Gita XV. 15- ~~केवल~~ सर्वरहस्यैव वेद्यः - I ~~am~~
alone am to be known through the Vedas.

The learned translator Sri Agrahara Narayana
Iantri, my former colleague in the Sanskrit College
has spared no pains to make the translation of most
of the works of Madhva entrusted to him by the Sangha
readable and understandable by the Kannada knowing
public. His unflinching enthusiasm and devotion to
Madhva should be an eye opener to all of us; this
has spurred him on in his labour of love and we pray
that he may be spared for a long time more to spread
the message of Madhva to the masses to dispel their
religious ignorance.

हृत्तमोनाशकं शास्त्रप्रभयं तत्त्वप्रकाशकम् ।
फलदं पूर्णबोधाख्यं नारायणमहं भजे ॥

H. Venkatakushnerao
(Former Principal, S.M.S.P. Sanskrit
College, Udipi), Professor of Sanskrit
Madras Christian College

6/8/0
270